

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНИХ КВАЛІФІКАЦІЙ ФАХІВЦІВ З ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ В УКРАЇНІ

Мирослав Дутчак, Олена Андрєєва, Уляна Катерина

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. В Україні активно формується Національна система кваліфікацій, зокрема у сфері оздоровчого фітнесу, що є важливим кроком для розвитку її кадрового забезпечення. Ураховуючи швидкий розвиток вимог до кваліфікацій фітнес-спеціалістів, необхідність увідповіднення національних кваліфікацій міжнародним стандартам, дослідження мало на меті розробити структуру професійних кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу та оцінити її відповідність рівням Національної рамки кваліфікацій. **Методи.** Дослідження проведено на основі аналізу літературних джерел, нормативно-правових документів, наукових досліджень, програм підготовки фахівців з фітнесу та інших документів і матеріалів. Також використовували моделювання, компаративний метод та метод порівняння й зіставлення. **Результати:** розроблена структура професійних кваліфікацій для фахівців з фітнесу містить чотири основні кваліфікації, що визначені на 3, 4, 6 та 7 рівнях Національної рамки кваліфікацій. А саме фітнес-інструктор, фітнес-тренер, консультант з фітнесу та здорового способу життя, менеджер з фітнесу. Визначено мету професійної діяльності за кожною професією. Здійснено порівняльний аналіз розробленої структури із секторальною рамкою кваліфікацій EuropeActive. **Висновки.** Установлено, що є різні підходи щодо розробки та впровадження галузевих рамок кваліфікацій, однак більшість з них передбачає комплексний підхід, що враховує як потреби ринку праці, особливості кадрової політики, так і специфіку національної системи освіти та професійної підготовки фахівців.

Ключові слова: професія, кваліфікація, рамка кваліфікації, стандартизація, фахівець, фітнес.

Myroslav Dutchak, Olena Andriieva, Uliana Kateryna

ESTABLISHMENT OF THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL QUALIFICATIONS OF HEALTH FITNESS PROFESSIONALS IN UKRAINE

Abstract. *Introduction:* In Ukraine, the National Qualifications System is actively being developed, particularly in the fitness sector, which is an important step for the development of workforce qualification in this industry. Given the rapid development of the requirements for fitness specialists' qualifications and the need to align national qualifications with international standards, the research aimed to develop the structure of professional qualifications in the fitness sector and assess its compliance with the levels of the National Qualifications Framework. *Methods:* The study was conducted based on the analysis of literary sources, regulatory documents, scientific research, fitness professionals' training programs, and other documents and materials. The comparative method, as well as the methods of comparison and juxtaposition, were also used. *Results:* The developed structure of professional qualifications for fitness specialists includes four main qualifications defined at levels 3, 4, 6, and 7 of the National Qualifications Framework: fitness instructor, fitness trainer, fitness and healthy lifestyle consultant, and fitness manager. The professional activities' objectives for each profession were determined. A comparative analysis of the developed structure was made with the sectoral qualification framework of EuropeActive. *Conclusions:* It was established that there are various approaches to the development and implementation of sectoral qualification frameworks, but most of them imply a comprehensive approach that takes into account the labor market needs, personnel policy specifics, and the characteristics of the national education and professional training system.

Keywords: profession, qualification, qualification framework, standardization, specialist, fitness.

Дутчак М., Андрєєва О., Катерина У. Формування структури професійних кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу в Україні. *Sport Science Spectrum*. 2025; 1: 36–42
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-5>

Dutchak M., Andriieva O., Kateryna U. Establishment of the structure of professional qualifications of health fitness professionals in Ukraine. *Sport Science Spectrum*. 2025; 1: 36–42
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-5>

Вступ. В Україні останніми роками активно формується Національна система кваліфікацій, метою якої є створення ефективних умов формування та застосування кваліфікацій, що відповідають потребам людини, ринку праці, суспільства і держави [2; 7].

Національна система кваліфікацій реалізується через Національну рамку кваліфікацій [6], галузеві рамки, професійні стандарти, а також інституції, які формують політику, розробляють і контролюють стандарти, здійснюють верифікацію та визнають кваліфікації, здобуті за кордоном [12].

Відповідно до частини першої статті 37 Закону України «Про освіту», Національна система кваліфікацій визнається як сукупність інституцій і правових норм, що регулюють формування і розвиток освітніх та професійних кваліфікацій, їх відповідність потребам суспільства і ринку праці [4].

Кваліфікація характеризується як офіційний результат оцінювання і валідації, що підтверджує досягнення навчальних результатів відповідно до встановлених стандартів. Основою для впорядкування кваліфікацій є рамки кваліфікацій – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів [3; 9].

Досліджуючи типологію рамок кваліфікацій та їх взаємозв'язки, науковці виокремлюють Європейську рамку кваліфікацій навчання протягом життя (EQF) [15], яка є загальноєвропейською структурою для стандартів кваліфікацій. Нижче розташовані Національні рамки кваліфікацій (NQF), що застосовують у конкретних країнах. Далі йдуть галузеві або ж секторальні рамки кваліфікацій (SQF), які є специфічними для певних галузей або секторів у цих країнах. Крім того, є панєвропейські секторні рамки кваліфікацій, які застосовують до конкретних галузей на більш широкому європейському рівні, а також міжнародні (глобальні) рамки, які використовують за межами Європи й охоплюють галузі по всьому світу [11].

Одним із важливих напрямів розвитку системи професійних кваліфікацій та кадрового забезпечення сфери оздоровчого фітнесу кваліфікованими й мотивованими фахівцями, які ефективно виконують свої трудові функції, є розробка та затвердження галузевої рамки кваліфікацій [7; 11].

Питання розробки галузевої рамки кваліфікацій для фахівців з оздоровчого фітнесу є актуальним також у контексті розвитку сфери, оскільки сучасні вимоги до кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу швидко змінюються. Водночас в умовах глобалізації та викликів сучасності очевидно є необхідність узгодження національних кваліфікацій з міжнародними стандартами [14].

З огляду на приведення у відповідність Національної рамки кваліфікацій вимогам Європейської рамки кваліфікацій, важливим є забезпечення гнучкості та адаптивності професійних стандартів. Це не лише дасть змогу спростити взаємне визнання кваліфікацій, а й сприятиме розвитку системи освіти, що охоплює не тільки формальну форму її здобуття, а й неформальну та інформальну [9].

Сьогодні в Україні ще не повною мірою реалізовані інституційні та організаційні механізми для такого інтегрованого підходу. Результати досліджень [9–12] свідчать про відсутність національних документів, які б чітко визначали кваліфікаційні вимоги до фахівців з оздоровчого фітнесу,

що, зокрема, створює бар'єри для ефективної міжнародної мобільності та взаємного визнання кваліфікацій.

З огляду на необхідність узгодження та модернізації переліку професій у сфері оздоровчого фітнесу, а також з метою адаптації до сучасних вимог вітчизняного й міжнародного ринку праці, проблема розробки галузевої рамки кваліфікацій для фахівців з фітнесу є надзвичайно актуальною. Однією з головних проблем є відсутність чітко визначених та стандартизованих вимог до кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу на різних рівнях, що вимагає комплексного підходу до їх упорядкування й упродовження [5; 12].

Мета дослідження – обґрунтувати структуру професійних кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу як основи для подальшого формування галузевої рамки кваліфікацій, підготовки відповідних професійних стандартів та освітніх програм.

Матеріал і методи. Дослідження проведено на основі аналізу літературних джерел, нормативно-правових документів, наукових досліджень, програм підготовки фахівців з фітнесу та інших документів і матеріалів. Також використовували моделювання, компаративний метод та метод порівняння й зіставлення.

Результати. Визначення структури професійних кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу в Україні здійснювалося шляхом моделювання мети професійної діяльності різних фахівців цієї сфери. Для такого моделювання використано результати аналізу спрямованості діяльності вказаних фахівців, основних трудових функцій, дій, компетентностей та їх опис у термінах результатів навчання, що дало можливість їх порівняти з дескрипторами Національної рамки кваліфікацій.

Відповідно до статті 34 Закону України «Про освіту»:

– професійна кваліфікація (повна професійна кваліфікація) – це визнана або присвоєна / підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом;

– часткова професійна кваліфікація – це визнана або присвоєна / підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним стандартом.

У процесі дослідження визначення мети професійної діяльності здійснювалося для таких фахівців з оздоровчого фітнесу: фітнес-інструктор, інструктор з групового фітнесу, інструктор з аквафітнесу, інструктор з дитячого фітнесу, персональний тренер з фітнесу, тренер силового фітнесу, фітнес-тренер, консультант з фітнесу та здорового способу життя, менеджер з фітнесу.

Професійна кваліфікація інструктора з фітнесу об'єднує часткові професійні кваліфікації: інструктора з групового фітнесу, інструктора з аквафітнесу та інструктора з дитячого фітнесу.

Метою професійної діяльності інструктора з групового фітнесу є організація та проведення групових тренувань

для осіб зрілого віку, у яких не виявлено ризиків розвитку хронічних захворювань. Його діяльність базується на застосуванні сучасних фітнес-технологій відповідно до формату занять, що спрямовані на покращення показників фізичного стану клієнтів та залучення їх до систематичної рухової активності. Інструктор з групового фітнесу здійснює планування тренувального процесу, забезпечує правильну техніку виконання та безпеку під час тренувань, адаптує фізичні навантаження відповідно до індивідуальних потреб й обмежень клієнтів, сприяє формуванню мотивації клієнтів. Ця часткова професійна кваліфікація відповідає третьому рівню НРК.

Метою професійної діяльності інструктора з аквафітнесу є організація та проведення безпечних та ефективних занять для осіб зрілого віку, у яких не виявлено ризиків розвитку хронічних захворювань, з урахуванням специфіки водного середовища. Інструктор з аквафітнесу здійснює планування та організацію тренувального процесу в індивідуальному та груповому форматі у водному середовищі, здійснює оцінку плавальної підготовленості клієнтів, адаптацію фізичних вправ відповідно до рівня фізичної та плавальної підготовленості, сприяє формуванню мотивації клієнтів до регулярних тренувань та підтримання здорового способу життя. Ця часткова професійна кваліфікація відповідає третьому рівню НРК.

Метою професійної діяльності інструктора з дитячого фітнесу є організація дозвілля та проведення занять із використанням різних видів оздоровчо-рекреаційної рухової активності для дітей та підлітків, спрямованих на розвиток їхніх фізичних і когнітивних якостей. Інструктор з дитячого фітнесу здійснює організацію та проведення різноманітних фітнес-занять з урахуванням вікових особливостей дітей і підлітків, застосування сучасних фітнес-технологій та інших засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності, зокрема спортивні, рухливі й рекреаційні ігор, спортивної анімації тощо, а також створення умов для всебічного фізичного розвитку та формування здорового способу життя в дітей і підлітків. Ця часткова професійна кваліфікація відповідає третьому рівню НРК.

Повна професійна кваліфікація фітнес-тренера містить дві часткові професійні кваліфікації: персонального тренера з фітнесу та тренера силового фітнесу.

Метою професійної діяльності тренера силового фітнесу є організація та проведення безпечних і ефективних тренувальних занять з використанням засобів силової спрямованості для осіб зрілого віку, у яких не виявлено ризиків розвитку хронічних захворювань. Заняття спрямовані на покращення показників фізичного стану клієнтів та залучення їх до оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Тренер силового фітнесу проводить інструктаж, здійснює планування тренувального процесу, забезпечує правильну техніку виконання та безпеку під час тренувань, адаптацію фізичних навантажень відповідно до індивідуальних потреб та обмежень клієнтів, сприяє посиленню їх мотивації до занять різними видами оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Ця часткова професійна кваліфікація відповідає третьому рівню НРК.

Метою професійної діяльності персонального тренера з фітнесу є розробка, реалізація та оцінка індивідуальних фітнес-програм для осіб зрілого віку, у яких не виявлено

ризиків розвитку хронічних захворювань. Діяльність персонального тренера з фітнесу спрямована на досягнення персоналізованих цілей клієнта, формування мотивації до оздоровчо-рекреаційної рухової активності та здорового способу життя. Персональний тренер з фітнесу здійснює збір та аналіз інформації про клієнта, оцінку його фізичного стану, планування тренувального процесу та проведення безпечних занять, здійснює контроль ефективності тренувань і корегування навантажень відповідно до прогресу клієнта, надає консультації в процесі досягнення їхніх фітнес-цілей, залучає потенційних клієнтів до регулярної рухової активності, застосовуючи відповідні мотиваційні стратегії. Ця часткова професійна кваліфікація відповідає четвертому рівню НРК.

Метою професійної діяльності фітнес-тренера є розробка, впровадження та управління безпечними, науково обґрунтованими програмами оздоровчого фітнесу для різних категорій і вікових груп населення (дітей, підлітків, людей зрілого, похилого та старечого віку). Програми також охоплюють особливі періоди життя, зокрема вагітність та післяпологовий період у жінок. Діяльність фітнес-тренера спрямована на покращення фізичного й психоемоційного стану клієнтів, первинну профілактику захворювань, зміцнення здоров'я та підвищення якості життя населення. Фітнес-тренер бере участь у розробці та управлінні фітнес-проектами, здійснює контроль за діяльністю інших фахівців у сфері оздоровчого фітнесу, зокрема інструкторів з фітнесу, тренерів силового фітнесу та персональних тренерів з фітнесу, виконує адміністративні функції, спрямовані на забезпечення якості основних фітнес-послуг, провадить дослідницьку діяльність та впровадження інновацій. Ця повна професійна кваліфікація відповідає шостому рівню НРК.

Метою професійної діяльності консультанта з фітнесу та здорового способу життя є розробка й реалізація програм оздоровлення для клієнтів, зокрема осіб із ризиком розвитку захворювань, спричинених способом життя (серцево-судинні захворювання, цукровий діабет 2 типу, ожиріння, метаболічний синдром тощо). Діяльність консультанта спрямована на залучення вказаних осіб до занять оздоровчим фітнесом та іншими видами оздоровчо-рекреаційної рухової активності, зміну моделей їх поведінки в напрямі формування здорового способу життя, первинну та вторинну профілактику захворювань, зміцнення здоров'я й покращення якості життя. Консультант з фітнесу та здорового способу життя проводить моніторинг і дослідження способу життя клієнтів, особливостей їхньої професійної діяльності, рівня здоров'я та фізичного стану, факторів ризику розвитку хронічних захворювань; розробляє індивідуальні програми оздоровлення та здійснює контроль за їх ефективністю; надає рекомендації щодо зміни способу життя, раціонального харчування, управління стресом, організації активного дозвілля та інших аспектів здорового способу життя. Ця професійна кваліфікація відповідає сьомому рівню НРК.

Метою професійної діяльності менеджера з фітнесу є ефективне управління процесами надання фітнес-послуг, забезпечення високої якості обслуговування клієнтів та досягнення цілей роботи фітнес-центру, клубу чи студії. Менеджер з фітнесу організовує роботу персоналу

Таблиця 1

Структура професійних кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу в Україні

Повна професійна кваліфікація	Рівень НРК	Часткова професійна кваліфікації
Інструктор з фітнесу	3	Інструктор з групового фітнесу
	3	Інструктор з аквафітнесу
	3	Інструктор з дитячого фітнесу
-	3	Тренер силового фітнесу
-	4	Персональний тренер з фітнесу
Фітнес-тренер	6	-
Консультант з фітнесу та здорового способу життя	7	-
Менеджер з фітнесу	7	-

й контроль за дотриманням стандартів обслуговування, провадить маркетингову діяльність, організовує залучення й утримання клієнтів, внутрішню комунікацію, підвищення кваліфікації персоналу, забезпечує функціонування обладнання та робочих зон. Здійснює ведення документообігу і звітності, зокрема з використанням відповідного програмного забезпечення. Ця професійна кваліфікація відповідає сьомому рівню НРК.

Так, у процесі дослідження виокремлено чотири повні професійні кваліфікації фахівців сфери оздоровчого фітнесу, що визначені на чотирьох рівнях Національної рамки кваліфікацій:

рівень 3 НРК – фітнес-інструктор (містить часткові професійні кваліфікації: інструктор з групового фітнесу, інструктор з аквафітнесу, інструктор з дитячого фітнесу);

рівень 6 НРК – фітнес-тренер (містить часткові професійні кваліфікації: тренер силового фітнесу – рівень 3НРК, персональний тренер з фітнесу – рівень 4 НРК);

рівень 7 НРК – консультант з фітнесу та здорового способу життя;

рівень 7 НРК – менеджер з фітнесу.

Отримані результати слугують підґрунтям для визначення структури професійних кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу в Україні (таблиця 1).

Запропонована структура може бути використана під час розроблення галузевої рамки кваліфікацій, у процесі формування професійних стандартів, створення освітніх програм, а також у роботі широкого кола зацікавлених осіб (фахівців, роботодавців, науковців тощо). Узагальнений досвід із систематизації кваліфікацій фахівців з оздоровчого фітнесу може стати корисним під час розроблення галузевих рамок кваліфікацій в інших суміжних галузях. Опис мети діяльності рівнів кваліфікацій сформульовано так, щоб забезпечити інтуїтивно зрозуміле застосування для різних користувачів та створити можливості для інтеграції розробленої структури під час проєктування професійних кваліфікацій загалом у сфері оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

Дискусія. Сьогодні Україна на шляху входження в загальноєвропейський простір кваліфікацій, який містить взаємне визнання кваліфікацій, отриманих у державах – членах ЄС [1; 11].

На думку Ю. Рашкевича, С. Андрійчук, запровадження прозорих процедур розробки галузевих рамок кваліфікацій, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та глобалізованого співробітництва, є критично важливим для забезпечення взаємного визнання кваліфікацій,

отриманих в Україні та країнах ЄС [9]. Це, своєю чергою, відкриває нові можливості для фахівців з оздоровчого фітнесу, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Дослідження Н. Базиляк підтверджують, що при розробці галузевих рамок кваліфікацій необхідно враховувати як зарубіжний досвід, так і вітчизняну практику та законодавство [1]. Важливо також адаптувати досвід розвинених країн до специфіки вітчизняної фітнес-індустрії, національного ринку праці тощо.

Не менш важливою є відповідність галузевих рамок вимогам українського законодавства, що регулює освітні та трудові відносини. Це дасть змогу уникнути правових колізій і створити правову основу, яка забезпечить ефективну реалізацію стандартів і кваліфікацій у країні [2; 3].

Однак процес формування галузевих рамок кваліфікацій суттєво обмежений, зокрема в площині нормативно-правового регулювання. На сьогодні відсутня виразна політика та нормативна база щодо галузевих рамок кваліфікацій. Не ухвалено законодавство стосовно національної системи кваліфікацій. Зокрема, проєкт закону «Про Національну систему кваліфікацій», який поданий 27 лютого 2024 року й досі перебуває на розгляді [8].

У цьому проєкті значиться, що галузеві рамки кваліфікацій розробляються за необхідності органами державної влади, галузовими об'єднаннями роботодавців, галузовими радами з розвитку професійних кваліфікацій, професійними асоціаціями або іншими зацікавленими суб'єктами з власної ініціативи та затверджуються Національним агентством кваліфікацій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [8]. Однак сам Порядок розроблення, процедура затвердження чи перегляду галузевих рамок кваліфікацій наразі відсутні.

Вітчизняні науковці Т. Семигіна, Ю. Рашкевич, Н. Солодка [10] пропонують такий алгоритм розробки галузевої рамки кваліфікацій:

1. Створення робочої групи: Процес розробки починається зі створення робочої групи з представників роботодавців, професійних асоціацій, системи освіти та регуляторних органів.

2. Визначення меж галузі: дослідження яка саме частина галузі буде охоплюватися секторальною рамкою для правильної порівняльності кваліфікацій і стандартів.

3. Аналіз і впорядкування кваліфікацій: Оцінка наявних кваліфікацій та їх відповідність сучасним вимогам ринку праці й освітнім стандартам.

4. Вибір структури рамки: Рішення щодо того, чи буде структура конкретизувати дескриптори Національної рамки кваліфікацій чи містити додаткові виміри для визначення специфіки галузі.

5. Визначення рівнів рамки: Оцінка і визначення кількості рівнів у галузевій рамці та їх відповідність рівням національної рамки кваліфікацій.

6. Розробка дескрипторів: Створення дескрипторів, які стануть основою для формування професійних стандартів та стандартів освіти.

7. Формулювання рекомендацій: Надання рекомендацій для використання секторальної рамки роботодавцями, професійними асоціаціями та освітніми установами.

8. Громадське обговорення: Публічне обговорення проекту рамки для підвищення прозорості процесу й поліпшення якості кінцевого продукту.

9. Формальне затвердження: Затвердження розробленої галузевої рамки кваліфікацій відповідно до чинного законодавства із залученням Національного агентства кваліфікацій для узгодження всіх етапів.

Автори відзначають схожість процедури до порядку розроблення професійних стандартів [10].

Такий підхід узгоджується також із зарубіжними концепціями, закладеними в основу формування галузевих рамок кваліфікацій [15; 17; 19]. Ключова ідея європейського підходу полягає в тому, що такі рамки створюються «силами галузі для галузі» [19]. Тобто процес розробки передбачає аудит або функціональний аналіз наявних кваліфікацій, професійних стандартів і стандартів освіти; узагальнення й оновлення інформації щодо кваліфікацій, затребуваних на ринку праці; покрокове проектування рамки кваліфікацій із наповненням за різними рівнями кваліфікацій та різними дескрипторами; затвердження галузевої / секторальної рамки кваліфікацій уповноваженим органом; за потреби – референсинг, зіставлення з Європейською рамкою кваліфікацій чи іншими рамками [15].

Цікавим є підхід запропонований European Observatoire of Sport and Employment (EOSE), який представлений у вигляді 7-крокової моделі опису кваліфікацій у секторі спорту та активного відпочинку [20].

Крок 1 – оцінка ринку праці (аналіз ринку праці на основі даних із доступних джерел з використанням різних методів; визначення стану та потенціалу для модернізації сектору).

Крок 2 – професійна карта (складання переліку професій, що функціонують на ринку; відсутні на ньому, хоча є відповідні потреби).

Крок 3 – професійні дескриптори (визначення основних завдань професій з переліків, складених під час попереднього кроку).

Крок 4 – функціональна карта (розподілення професій з переліків, складених під час кроку 2, за певним складником сектору; конкретним видом спорту; конкретною професійною групою).

Крок 5 – рамки компетентностей / професійні стандарти (визначення професійних компетентностей, що дають змогу реалізувати основні завдання професій, встановлені під час кроку 3).

Крок 6 – показник з кваліфікацій та результатів навчання (установлення результатів навчання, що демонструють сформованість компетентностей, визначених під

час кроку 5; використання для формування навчальних одиниць, викладання та оцінювання).

Крок 7 – процес засвідчення якості (забезпечення певності та довіри між усіма стейкхолдерами на основі проходження суб'єктами навчання та визначення кваліфікацій процесу забезпечення якості відповідних процедур).

Багато європейських країн демонструють позитивний досвід впровадження галузевих рамок кваліфікацій, зокрема для сфери спорту, активного дозвілля, фітнесу тощо [10; 16–18]. Це такі країни, як Польща, Велика Британія, Німеччина, Франція. Незважаючи на відмінності в методологічних підходах створення таких рамок, усі вони орієнтуються на взаємне врахування досвіду інших держав та європейські дескриптори кваліфікацій, оскільки це є основою для забезпечення взаємного визнання кваліфікацій у різних країнах [15].

При цьому такі міжнародні приклади варто розглядати не як беззаперечні зразки, а як інспірацію для створення власних адаптованих рішень, які враховують правові, культурні та економічні особливості конкретної країни. Такий підхід дає змогу створити конкурентоспроможну систему кваліфікацій, яка сприятиме інтеграції національної системи в міжнародний ринок праці.

У вказаному контексті варто зазначити діяльність Комітету професійних стандартів EuropeActive, яким розроблено панєвропейську систему професійних кваліфікацій для сфери оздоровчого фітнесу, що містить галузеву рамку кваліфікацій (SQF), професійні стандарти та Європейський реєстр фітнес-професіоналів (EREPS) [18].

Розроблена цим комітетом система професійних кваліфікацій охоплює широкий спектр професій, кваліфікацію за якими можна здобути шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, через програми професійного навчання та сертифікації, які реалізуються закладами освіти й іншими провайдерами навчання.

Комітетом визначено відповідність кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу Європейській рамці кваліфікацій для навчання протягом життя (EQF), починаючи з 2-го рівня EQF, що відображає базові знання обраної теми, до 7-го рівня EQF, який представляє всебічні спеціалізовані знання, як основи для оригінального мислення та/або проведення досліджень.

Окрім цього, Комітетом професійних стандартів EuropeActive розроблений детальний опис кваліфікації для кожної з наведених професій, через одиниці результатів навчання, стратегію їх оцінки тощо. EuropeActive також зазначає, що еквівалентність представлених кваліфікацій простежується в національних та галузевих рамках багатьох європейських країн [18].

З урахуванням мети професійної діяльності фахівців їх трудових функцій та відповідно до основних дескрипторів європейської рамки кваліфікацій ми провели порівняльний аналіз розробленої структури професійних кваліфікацій в Україні з кваліфікаціями, представленими в галузевій рамці кваліфікацій EuropeActive. Еквівалентність кваліфікацій зазначена в таблиці 2.

Аналізуючи результати проведених досліджень, можна стверджувати, що розроблена структура професійних кваліфікацій відповідає європейській практиці, оскільки спостерігається еквівалентність за багатьма професіями.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика структури кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу в Україні та SQF [18]

Рівень NQF	Кваліфікації в оздоровчому фітнесі в Україні		SQF Europe active
Рівень EQF 7			
7	Консультант з фітнесу та здорового способу життя	↔	Клінічний професіонал з фізичних вправ
	Менеджер з фітнесу		
Рівень EQF 6			
6	Фітнес-тренер	↔	Дипломований професіонал з фізичних вправ
Рівень EQF 5			
5			Спеціаліст з вправ для здоров'я
Рівень EQF 4			
4	Персональний тренер з фітнесу	↔	Персональний тренер
			Тренер з пілатесу
Рівень EQF 3			
3	Тренер силового фітнесу	↔	Фітнес-інструктор
	Інструктор з групового фітнесу	↔	Інструктор групового фітнесу
	Інструктор з аквафітнесу		
	Інструктор з дитячого фітнесу		
Рівень EQF 2			
2			Промоутер здорового способу життя
			Фітнес-асистент

Водночас відмінним є те, що відповідно до SQF Europe active на базі основної кваліфікації можливим є здобуття додаткової кваліфікації навчання протягом життя. До таких кваліфікацій належать: провізор онлайн послуг – на базі кваліфікацій 3-го рівня SQF; спеціаліст з фізичних вправ під час вагітності та післяпологовий період, тренер з активного старіння, інструктор з фітнесу для молоді – на базі кваліфікацій 4-го рівня SQF; спеціаліст з фізичних вправ для управління вагою, спеціаліст з фізичних вправ для профілактики діабету – на базі кваліфікацій 5-го рівня SQF [18].

Загалом, проведене дослідження надає уявлення про поточний стан системи кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу в Україні та в Європейському Союзі, включно з можливостями, труднощами та викликами. Проте отримані результати потребують подальшого розвитку, для створення більш узгодженої системи кваліфікацій, яка дасть змогу забезпечити мобільність працівників, полегшити перехід між різними країнами та підвищити якість послуг у сфері оздоровчого фітнесу в Україні.

Висновки. У процесі дослідження обґрунтовано структуру професійних кваліфікацій у сфері оздоровчого фітнесу в Україні, а також їх відповідність міжнародним стандартам. Визначено, що впровадження галузевих рамок

кваліфікацій є важливим кроком у розвитку Національної системи кваліфікацій, однак відсутність виразної політики та нормативної бази щодо галузевих рамок є одним з основних бар'єрів для розвитку цієї сфери.

Розроблена структура містить чотири основні повні професійні кваліфікації, що відповідають різним рівням кваліфікаційної ієрархії, як-от фітнес-інструктор, фітнес-тренер, консультант з фітнесу та здорового способу життя, менеджер з фітнесу. Вказані професійні кваліфікації можуть бути використані для створення галузевих рамок кваліфікацій, професійних стандартів і освітніх програм.

Установлено, що є різні підходи до розробки та впровадження галузевих рамок кваліфікацій, однак більшість з них передбачає комплексний підхід, що враховує як потреби ринку праці, особливості кадрової політики, так і специфіку національної системи освіти та професійної підготовки фахівців.

Перспективи подальших досліджень будуть пов'язані з розробкою та впровадженням галузевої рамки кваліфікацій фахівців оздоровчого фітнесу.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиляк Н. Формування гуманітарної політики в освітній сфері Європейського Союзу щодо реалізації програм безперервного навчання громадян протягом життя. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2022. № 1(61). С. 7–11.
2. Дутчак М. В. Актуальність та передумови розроблення галузевої рамки кваліфікацій у системі спорту в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2020. Листопад 03; 35: 24–31.

3. Дутчак М. Сучасна концепція кадрового забезпечення в сфері фізичної культури і спорту в Україні. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. № 2. С. 45–56.
4. Про освіту : Закон України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text].
5. Заславський В. А., Нікітченко М. С., Омельчук Л. Л., Ямкова О. М. Розробка та впровадження секторальної рамки кваліфікацій у галузі «Інформаційні технології». Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. 88 с.
6. Національна рамка кваліфікацій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text.
7. Національне агентство кваліфікацій Реєстр кваліфікацій. URL: https://register.nqa.gov.ua/
8. Проект Закону України «Про національну систему кваліфікацій». URL: https://ips.ligazakon.net/document/JI02884A?an=186
9. Рашкевич Ю. М., Андрійчук С. К. Секторальні рамки кваліфікацій як інструмент узгодження дескрипторів європейської мета-рамки та створення профілів освітніх програм. *Міжнародний науковий бюлетень*, 2015. Т. 1 (10). С. 41–64.
10. Семигіна Т. В., Рашкевич Ю. М., Солодка Н. М. Секторальні рамки кваліфікацій у світовому контексті та перспективи для України. *Освітня аналітика України*, 2023. Т. 3(24). С. 21–33. DOI: https://ssrn.com/abstract=4637597.
11. Семигіна Т. Європейська політика щодо визнання професійних кваліфікацій: уроки для України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 2020. № 8. С. 5–14.
12. Семигіна Т., Баланюк Ю. Формування політики щодо професійних кваліфікацій у контексті глобальної освітньої та трудової мобільності. *Модернізація публічного управління в умовах глобальних змін світового простору*. Львів – Торунь: Ліга-Прес, 2021. С. 109–136.
13. Семигіна Т., Баланюк Ю., Семенець-Орлова І. Політика Європейського Союзу щодо взаємного визнання професійних кваліфікацій. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*, 2022. Вип. 3. С. 96–105.
14. Adamis-Csazar K., Keyser L., Fries-Tersch E. (et al.). Labour mobility and recognition in the regulated professions. Luxembourg. 2019.
15. European Qualifications Framework for Life Long Learning. URL: Доступно: https://europass.europa.eu/system/files/2020-05/EQF-Archives-EN.pdf
16. European Sport Coaching Framework. URL: Доступно: https://icce.ws/wp-content/uploads/2024/03/European-Sport-Coaching-Framework.pdf
17. European Union Agency for Asylum. European Sectoral Qualifications. URL: https://euaa.europa.eu/publications/european-sectoral-qualifications-framework.
18. Sectoral Qualifications Framework. Europe active URL: https://www.europeactive-standards.eu/es-context
19. Sectoral Qualifications Framework for Sport URL: https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/publikacje/PDF/srk/SRKS_ENG_FIN_internet.pdf
20. 7-Step Model: A Practical Model Derived from the Lifelong Learning Strategy. URL: http://eose.org/approach/7-step-model.

REFERENCES

1. Bazilyak, N. (2022). Formuvannya humanitarnoyi polityky v osvithni sferi Yevropeyskogo Soyuzu shchodo realizatsiyi prohram bezperervnoho navchannya hromadyan protyahom zhyttya [Formation of humanitarian policy in the educational sphere of the European Union regarding the implementation of lifelong learning programs for citizens]. *Naukovi pratsi Mizhrichional'noyi Akademiyi upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 2022, No. 1(61), 7–11 [in Ukrainian].
2. Dutchak, M.V. (2020). Aktual'nist' ta predumovy rozroblennya haluzevoyi ramky kvalifikatsiy u systemi sportu v Ukraini [Relevance and prerequisites for the development of the sectoral qualification framework in the sports system of Ukraine]. *Visnyk Prykarpats'koho universytetu. Seriya: Fizychnaya kul'tura*, November 03, 35, 24–31 [in Ukrainian].
3. Dutchak, M. (2020). Suchasna kontseptsiya kadrovogo zabezpechennya v sferi fizichnoyi kultury i sportu v Ukraini [Modern concept of personnel provision in the field of physical culture and sports in Ukraine]. *Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya i sportu*, No. 2, 45–56 [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy "Pro osvitu". Retrieved from [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text] [in Ukrainian].
5. Zaslavskiy, V.A., Nikitchenko, M.S., Omel'chuk, L.L., & Yamkova, O.M. (2016). Rozrobka ta vprovadzhennya sektoral'noyi ramky kvalifikatsiy u galuzi "Informatsiyni tekhnolohiyi" [Development and implementation of the sectoral qualifications framework in the field of "Information Technologies"]. Kyiv: Kyivskiy natsional'nyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, 88 p. [in Ukrainian].
6. Natsional'na ramka kvalifikatsiy. Retrieved from [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text] [in Ukrainian].
7. Natsional'ne ahentstvo kvalifikatsiy. Reiestr kvalifikatsiy. Retrieved from [https://register.nqa.gov.ua/] [in Ukrainian].
8. Proiekt Zakonu Ukrainy "Pro natsional'nu systemu kvalifikatsiy". Retrieved from [https://ips.ligazakon.net/document/JI02884A?an=186] [in Ukrainian].
9. Rashkevych, Yu.M., & Andriychuk, S.K. (2015). Sektoral'ni ramky kvalifikatsiy yak instrument uzgodzhennya deskriptoriv yevropeyskoyi meta-ramky ta stvorennia profiliv osvitnikh prohram [Sectoral qualifications frameworks as a tool for aligning descriptors of the European meta-framework and creating profiles of educational programs]. *Mizhnarodniy naukoviy byuletень*, Vol. 1(10), 41–64 [in Ukrainian].
10. Semihina, T.V., Rashkevych, Yu.M., & Solodka, N.M. (2023). Sektoral'ni ramky kvalifikatsiy u svitovomu konteksti ta perspektivy dlya Ukrainy [Sectoral qualifications frameworks in the global context and prospects for Ukraine]. *Osvitnya analitika Ukrainy*, Vol. 3(24), 21–33. DOI: [https://ssrn.com/abstract=4637597] [in Ukrainian].
11. Semihina, T. (2020). Yevropeys'ka polityka shchodo vyznachennya profesiynykh kvalifikatsiy: uroky dlya Ukrainy [European policy on the recognition of professional qualifications: Lessons for Ukraine]. *Naukovy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Dragomanova. Seriya 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannya sotsial'no-politychnykh dysyplin*, No. 8, 5–14 [in Ukrainian].
12. Semihina, T., & Balianiuk, Yu. (2021). Formuvannya polityky shchodo profesiynykh kvalifikatsiy u konteksti global'noyi osvith'nyi ta трудовoyi mobilnosti [Formation of professional qualifications policy in the context of global educational and labor mobility]. *Modernizatsiya publichnoho upravlinnya v umovakh hlobal'nykh zmin svitovoho prostoru*. L'viv – Torun': Liha-Press, 109–136 [in Ukrainian].
13. Semihina, T., Balianiuk, Yu., & Semenets-Orlova, I. (2022). Polityka Yevropeys'koho Soyuzu shchodo vzayemnoho vyznachennya profesiynykh kvalifikatsiy [European Union policy on the mutual recognition of professional qualifications]. *Naukovi pratsi MAUP. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, Vol. 3, 96–105 [in Ukrainian].
14. Adamis-Csazar, K., Keyser, L., & Fries-Tersch, E. (et al.) (2019). Labour Mobility and Recognition in the Regulated Professions. Luxembourg [in English].
15. European Qualifications Framework for Life Long Learning. Retrieved from [https://europass.europa.eu/system/files/2020-05/EQF-Archives-EN.pdf] [in English].
16. European Sport Coaching Framework. Retrieved from [https://icce.ws/wp-content/uploads/2024/03/European-Sport-Coaching-Framework.pdf] [in English].
17. European Union Agency for Asylum. European Sectoral Qualifications. Retrieved from [https://euaa.europa.eu/publications/european-sectoral-qualifications-framework] [in English].
18. Sectoral Qualifications Framework. Europe active. Retrieved from [https://www.europeactive-standards.eu/es-context] [in English].
19. Sectoral Qualifications Framework for Sport. Retrieved from [https://kwalifikacje.edu.pl/wp-content/uploads/publikacje/PDF/srk/SRKS_ENG_FIN_internet.pdf] [in English].
20. 7-Step Model: A Practical Model Derived from the Lifelong Learning Strategy. Retrieved from [http://eose.org/approach/7-step-model] [in English].

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Андрєєва Олена Валеріївна <https://orcid.org/0000-0002-2893-1224>, oandreeva@uni-sport.edu.ua

Дутчак Мирослав Васильвич <https://orcid.org/0000-0001-6823-272X>, mvd21@ukr.net

Катерина Уляна Миколаївна <https://orcid.org/0000-0002-4774-0802>, 07-03-1988@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, м. Київ, 03150, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Andriieva Olena <https://orcid.org/0000-0002-2893-1224>, oandreeva@uni-sport.edu.ua

Dutchak Myroslav <https://orcid.org/0000-0001-6823-272X>, mvd21@ukr.net

Kateryna Uliana <https://orcid.org/0000-0002-4774-0802>, 07-03-1988@ukr.net

National University of Ukraine on Physical Education and Sport, Fizkultury str., 1, Kyiv, 03150, Ukraine